

SLATUR OG SLEYG

EITT POTPOURRI

Árið 2015, nakað áðrenn nýggj landsstýris-samgonga varð skipað, setti landsstýrismaðurin við heilsumálum haka í ein moldbøkk eystan fyri Sandagerð her í Havn. Hetta varð fyrsta stigið til bygging av einum H-Sjúkrahúsi

Heri Mohr

Við einum stórum gøtuupp-slagi á skjöldrinum á sjúkrahúsbarakkini vestan fyri í Hornabø varð kunngjørt [tað hongur har enn], at eitt H-Sjúkrahús skal byggjast, og at tað verður liðugt 23. februar 2019. Ikki eitt orð um byggikostnaðin og figging, men eitt sindur um, hvør arbeiðir við projektinum.

Tá byrjaði slatrið um, hvat eitt H-Sjúkrahús er, sum eftir øllum at døma skal byggjast næstan snøkt upp í Lands-sjúkrahúsið eystan fyri Sandagerð ella har umleið.

Av- og útgrevstur byrjaði fyri einum mánaði síðani.

Slatrið millum fólk vil vera við, at tá ið hetta H-Sjúkrahúsið er liðugt, fara dugnaligir serlæknar og dugnaligir sjúkrarøktarfrøðingar at virka á hesum sera framkomna sjúkrahúsi við einmanskømrum.

Hvat er eitt H-Sjúkrahús? Vanlig fólk – Palleba og Marsanna – spyrja og fáa ikki svar. Men hvør veit? Valla Føroya løgting, tí har hevur eingin viðgerð verið um játtan av peningi til eitt nýtt H-Sjúkrahús.

So mikið er tó komið fram, at hetta sjúkrahúsið skal vera sera framkomið við einmanskømrum við amboðum og fyrisiting, sum fer at standa mát við tað mest framkomna í øðrum londum. Tað læknavísindaliga arbeiðið í hesum sjúkrahúsið fer so við og við at koma á altjóða støði við serlæknum á sama støði. Tá verður ikki neyðugt at senda sjúklingar av landinum. Als ikki til Danmarkar. Hotel Tórshavn

í Keypmannahavn verður niðurlagt. Tann soleiðis spardi peningur kann kanska brúkast til Ørkina í Reykjavík? Slatur og sleið.

Snarviðgerðir á H-Sjúkrahúsinum fara sjálvandi at hava nógvar fyrimunir:

Sjúklingar við føroyskum borgararætti fáa ókeypis viðgerð. Tá ið tann skjóta serviðgerðin er fingin frá hondum, verður sjúklingurin beinanvegin fluttur til okkurt av teimum trimum sjúkrahúsum, sum eru í Føroyum, og annars skjótast gjørligt sendur til hús við góðari heimarøkt.

Millióningar úr stóru verðskulu gjalda frammanundan fyri viðgerð á **H-Hospitality in Faroe Isles**. Gott íkast til landskassans annars so vánaliga gjaldføri.

Møsníð um, at tað er trongligt á Landssjúkrahúsinum, og at tørvur er á fleiri seingjarplássum, hevur einki uppá seg, tí um fá ár verður øll læknaviðgerðin broytt á H-Sjúkrahúsinum. Sjúklingarnir verða tá avgreiddir so skjótt, at vit ímynda okkum eina avgreiðslu við flutningsbondum. Transportbond verða tey eisini kallað. Einmanskømrini við øllum hentleikum eru júst ætlað til skjótan flutning inn og út við transportbondum. Skjótt, praktiskt og alt á høgum stigi. Neyvt samband við sjúkrahúsmyndugleikan í Íslandi og Norra.

Sum kunnugt er rættiliga nógv virkseimi á Lands-sjúkrahúsinum sambundið við tunlum undir jørð til tey ymisku húsini, eitt nú køkin, reinsariðið o.a. Tað verður sagt, H-Sjúkrahúsið skal ongan køk hava. Eitt sjúkrahús uttan køk, hvussu man tað rigga? Um H-Sjúkrahúsið onkursvegna fær samband við tunnulin, sigur slatrið einki um.

Líka mikið, øll eiga at gleða seg til 23. februar um 3 ár.

Landskassin sperðlaður

Hóast landskassin nú aftur er sperðlaður og bundin upp undir skorsteinin við fleirfaldaðari milliardaskuld, so hava arkitektar og byggi-frøðingar í stórum tali úr at gera. Almennar byggætlanir í fleiri hundraðtals milliónaklassa og tunnlar í milliarda. Skitsuprojekt, sum verða handfarin av ótolnum politikarum við áskoðanini: heldur í dag enn í morgin.

Álvaratos! Hava vit longu gloymt katastrofudagin 6. oktober 1992?

Í árinum 1992 reikaðu landsstýrisfólk í vónloysis-øði runt í Europa – tó ikki í Danmark – fyri at útvega landskassanum lán. Í barnsligari gleði og ikki sørt stolt kunngjórði landsstýrið, at landskassans kredittvirði í bankaheiminum var stabilt. Tey fingi samanlagt 636 milliónir. Samstundis, næstan dag um dag, fór landskassin falitt. Tað sindrið, sum lá á botninum í landskassanum, var pantsett.

Landskassin fór so á heysin. Tað stabila kreditvirðið hjá landsstýrinum hevði null virði. Bankaheimurin kravdi øll lánini við rentum á borðið. Ríkiskassin yvirtók landskassans láns-skuld. Einar 6 milliardir.

So lætt gongur tað valla næstu ferð.

Alt hevur skund

Vit geva okkum ikki stundir at liva. Halda at strongd er umráðandi arbeiði, hóast strongdin er tað øvugta. Vit makta ikki arbeiðið, og so kemur strongdin. Stress, sum tað eisini eitur. Stór, krevjandi projekt fáa onga tíð at sodna. Alt gerst avskeplað. Liggur sum hálvliðug skitsuprojekt á tekniborðinum, meðan hakin verður sett í moldina við skál- og hurráskráli. Í 1980-unum varð eisini skálað og skrálað, hvørja ferð sera framkomin

skip fóru av barkastokki. Øll skipini og landskassin og samfelagið fóru á heysin við brestin 6. oktober 1992.

Okkara fólkavaldu politikarar tykjast einki at hava lært av okkara »vanærligu søgu«, sum átti at verið lærugrein í okkara skúlum.

10 ár seinni, í 2002, tveitti Føroya løgting figgingina til heilusuverkið, skúlaverkið og almannaverkið á bláman í ørskapi. Í dag mugu vit sanna, at landskassin aftur er vorðið trotabúgv. Hevur rakstrarhall ár um ár. Sjúkrahúsverkið skyldar nógvar milliónir í ógoldnum lönnum til serlæknar. Tað er kanska orsøkin til álvarsligt serlæknatrot á okkara sjúkrahúsum?

Samstundis sum landsstýrið framdi yvirtøkur 1. januar 2002, yvirtók tað fleiri almennar ognir: Tekniskir skúlar, Specialskúlin, Føroya Handilsskúli, Næmingaheimið undir Fjallið, Føroya Barnaheim, Drotning Ingridar Barnaheim og nøkur tinglisin statskassalán; smáar 100 milliónir. Nú 14½ ár eru liðin, síðani yvir-

tøkan varð framd, eru hesar ognir og hesi lán ikki skrásett í landskassans ársrokn-skapum. Man yvirtøkuproc-duran ikki vera liðug enn? Tað tók tó valla meira enn ein tíma hjá tveimum landsstýrislimum jólavikuna 2001 at undirskriva og faxes yvirtøkuskjølina til ta donsku stjórnina.

Burturbeiningin av andanum

Tann stóra broytingin og burturbeiningin av andanum í tí gomlu Havnini, sum als ikki sampakkar við einum dynamiskum høvuðsstaði, verður framd í ein dýran hast.

Sjónleikarhúsið [sum í farnu øld var miðdepilin í okkara livandi sjónleikaramentan] og økið har umleið verður kanska burturbeint. Tað er bara ein spurningur um stutta tíð. Tá ið tann guli Kommunuskúlin er broyttur til Føroya fyrsta kollegium, verður tað alneyðugt at útvega parkeringspáss, har sum Sjónleikarhúsið hevur staðið í 90 ár. Tá kunnu vit rokna við kaotiskum dag- og

náttarlívi, har fólk hava búð í frið og náðum. Verður hetta tann livandi miðbýurin, sum fólk hava saknað?

Og so er tað Tjóðpallur Føroya, ið, sum eitt annað operahús við sjóvarmálan í Sydney, skal byggjast við sjóvarmálan í Litluvík. Her má ikki drálást. Fígging? Tað er ein býur í Russlandi, sum ikki kemur hesum við.

Íleggingargrunnurin

Av teimum mongu ymisku almennu grunnunum sum løgtingið og fólkatingið settu á stovn eftir heimsbardagan 1939-1945, til tess at endurnýggja okkara fiskiskipaflota og samfelagið í síni heild, er, satt at siga, einans Íleggingargrunnurin fyri Føroyar »á lívi.« Allir hinir hvurvur, so hvørt sum endamálini vórðu rokkin. Ella hvurvur av vanstýring og politiskum klandri.

Íleggingargrunnurin fyri Føroyar, sum varð stovnaður av Fólkatinginum yvir fleiri ár í 1960-unum, hevur meira enn nakar annar grunnur figgjað útbyggingina av okkara samfelag: vegakervið, berghol, flogvøllin, SEV o.n.a.